

SAVANORYSTĖ BIBLIOTEKOJE

Informacinė medžiaga akcijoje
„Savo noru bibliotekoje“
dalyvaujantiems bibliotekininkams

SAVANORIS
BIBLIOTEKOJE

IVADAS

Sakoma, kad vienas maloniausių būdų tapti geresniu ir laimingesniu, susirasti draugų, praplėsti akiratį, įgyvendinti savo idėjas, padėti kitiems yra savanorystė. Ne veltui senosiose Europos Sąjungos valstybėse beveik pusė gyventojų skiria savo laiko savanoriškai nemokamai veiklai. Siekiant dar labiau populiarinti šį kilnų užsiėmimą, 2011-ieji buvo paskelbti Europos savanoriškos veiklos metais.

Savanorystė – tai nėra tik pagalba vargšams, senukams, vaikams ar neįgaliesiems. Ji apima daug platesnes sferas, apie kurias Lietuvos gyventojai dar mažai žino. Todėl Lietuvoje startavo aštuonis mėnesius trukiantis “Europos savanorystės maratonas 2011”, kurio metu įsitraukti į savanorišką veiklą skatinama ir netradiciniais būdais.

Vienas iš tokių būdų – savanoriavimas bibliotekose. Projekto „Bibliotekos pažangai“ inicijuojamos savanorystės akcijos metu aktyvūs gyventojai raginami savanoriauti savo krašto bibliotekose ir tokiu būdu padėti bibliotekininkams kasdienėje veikloje – nuo knygų ir spaudos rūšiavimo, renginių organizavimo iki pagalbos mokant gyventojus kompiuterinio raštingumo.

Šiame bibliotekininkams ir bibliotekų darbuotojams skirtame leidinyje sužinosite daugiau informacijos apie savanorystę, jos principus, Lietuvos gyventojų požiūrį į šią veiklą. Taip pat rasite išsamų savanorystės akcijos bibliotekose pristatymą, sužinosite, koks jos mechanizmas, nauda žmogui ir bibliotekai.

Kviečiame jus prisidėti populiarinant smagią, naudingą ir kilnią veiklą – savanorystę bibliotekoje!

Projekto „Bibliotekos pažangai“ komanda

APIE SAVANORYSTĘ

SVARBIAUSI TERMINAI

Kas yra savanoris?

Savanoris – tai bet kokio amžiaus žmogus, kuris skiria savo laiką, žinias, patirtį ir energiją visuomenei naudingam darbui ir negauna už tai piniginių atlygio. Savanoriu gali tapti bet kokios lyties, tautybės, religinių bei politinių įsitikinimų asmuo, norintis prisidėti prie geresnės ir socialiai atsakingos visuomenės kūrimo, įgyti naudingos patirties ir naujų draugų, nesiekiantis už atliktumus darbus gauti materialinės naudos sau.

Kaip atskirti savanorišką veiklą nuo kitų?

- **Savanoriška veikla nesiekia materialinės naudos.** Tačiau bet kuriam savanoriškai dirbančiam žmogui gali būti atlyginamos su savanoriška veikla susijusios išlaidos.
- **Savanoriška veikla pasirenkama laisva valia.** Laisva valia yra savanorystės pagrindas.
- **Savanoriška veikla teikia naudą visuomenei.** Šis kriterijus padeda atskirti savanorišką veiklą nuo laisvalaikio užsiėmimų.

Savanoriška veikla nelaikoma:

- Pagalba šeimos nariams, draugams ir artimiesiems.
- Nemokamas dalyvavimas įvairiose organizacijose narystės pagrindu, kadangi organizaciją (profesinę sąjungą, klubą, būrelį ir kt.) bei narį vienija interesai ir įsipareigojimai vieni kitiems.

Kokie yra pagrindiniai savanorystės principai?

- **Abipusė nauda.** Savanoriška veikla siekiama suteikti naudos visuomenei ir kiekvienam jos nariui atskirai. Kartu savanoriška veikla yra naudinga ir pačiam savanoriui.
- **Teisėtumas.** Savanoriavimas yra teisėta veikla, per kurią piliečiai gali dalyvauti savo bendruomenės veikloje.

- **Būdas spręsti problemas.** Savanoriavimas yra priemonė spręsti aktualias socialines, aplinkosaugines, bendruomenines ir kitas problemas.
- **Pagarba.** Savanoriavimas rodo pagarbą kitų teisėms, žmogiškajam orumui ir kultūrai.
- **Pirmenybė žmogaus teisėms.** Savanorystė aukština žmogaus teises ir žmonių lygybę.
- **Ne pelno siekiančios organizacijos.** Savanoriška veikla vykdoma tik pelno nesiekiančiose organizacijose.
- **Laisva valia.** Savanoriška veikla yra pasirenkama laisva valia.
- **Finansiškai neatlygintina veikla.** Savanoriškas darbas nėra mokamas ir nėra mokamo darbo pakaitalas. Savanoriai nepakeičia nuolatinių darbuotojų ir nekelia grėsmės jų darbo vietoms.

Kodėl žmonės dirba savanorišką darbą?

- Nes savanoriaudami jaučiasi reikalingi ir patiria džiaugsmą padėdami kitiems.
- Nes įgyja vertingų įgūdžių ir patirties.
- Nes nori įgyvendinti pokyčius jiems svarbioje srityje ir įsitraukti į visuomenės gyvenimą.
- Nes turi galimybę susirasti naujų draugų.
- Nes nori naujų potyrių ir pokyčių gyvenime.

Kodėl savanorystė naudinga visuomenei?

- Savanorystė – viena iš priemonių, kuria pavieniai asmenys ar grupės gali atkreipti dėmesį į žmogiškąsias, socialines ar aplinkosaugines problemas.
- Stiprina socialinę, kultūrinę, aplinkosaugos bei švietimo sritis.
- Puoselėja visuomenines vertybes
- Ugdo pilietiškumą.
- Skatina humaniškumą ir toleranciją.
- Teikia ekonominę ir politinę naudą.
- Nepakeičiama pagalba *force majeure* atveju.

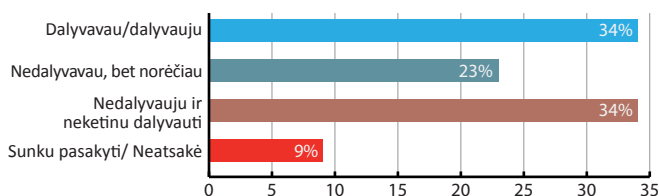
Savanoriškas darbas gali būti trumpalaikis ir ilgalaikis. Trumpalaikis savanoriškas darbas trunka ne ilgiau nei 3 mėnesius, o savanoriai į organizaciją priimami konkrečioms darbams atlikti ir yra orientuoti į rezultatą. Tuo tarpu ilgalaikis savanoriškas darbas trunka ilgiau nei 3 mėnesius, o organizacija priimdama savanorį įsipareigoja suteikti jam žinių, padėti įgyti naujų įgūdžių ir prisidėti prie savanorio gebėjimų lavinimo. Toks savanoris yra orientuotas į procesą bei santykius.

SAVANORYSTĖ LIETUVOJE

Savanoriška veikla Lietuvoje pradėjo plėtotis šaliai 1990 metais atgavus nepriklausomybę. Pilietinė visuomenė vis dar yra vystymosi stadijoje, todėl ir savanorystė, kaip reiškinys, kol kas žengia pirmuosius žingsnius. Tuo tarpu apskaičiuota, jog senosiose Europos Sąjungos (ES) šalyse narėse beveik pusė visų gyventojų bent kartą buvo įsitraukę į savanorišką veiklą, o šiuo metu visose 27 ES šalyse narėse savanoriškoje veikloje dalyvaujančių skaičius viršija 100 milijonų.

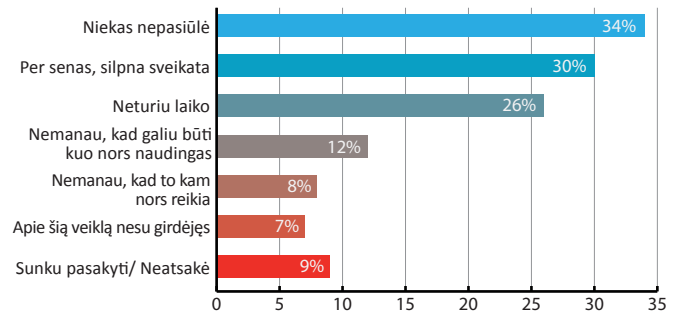
2011 m. visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų centrai „Vilmorus“ atlikus reprezentatyvią apklausą paaiškėjo, jog visuomenės dalyvavimas savanoriškoje veikloje nuolat auga. 1998 m. tik 5 proc. apklaustųjų nurodė dalyvaujantys savanoriškoje veikloje, o pagrindinėmis nedalyvavimo priežastimis nurodė nepalankią gyventojų nuomonę apie savanorius bei tai, kad jų niekas savanoriauti nepakvietė. 2007 m. į savanorišką veiklą jau buvo įsitraukę 11 proc. šalies gyventojų, o pagal 2011 m. atliktą gyventojų apklausą šis skaičius yra 3 kartus didesnis.

Ar Jūs esate dalyvavęs arba dalyvaujate savanoriškoje veikloje?

Respondentai, kurie teigė, kad savanoriškoje veikloje nedalyvavo, nurodė, jog niekas jiems dalyvauti savanoriškoje veikloje nepasiūlė, jie tam neturi laiko, yra per seni, silpnos sveikatos. Tačiau savanoriškoje veikloje niekad nedalyvavo ir neketina dalyvauti daugiausiai vyresnio amžiaus žmonės, todėl vertinant tyrimo rezultatus galima daryti išvadą, jog visuomenės įsitraukimo į savanorystės veiklą potencialas dar gana didelis.

Kodėl nedalyvaujate savanoriškoje veikloje (galimi keli atsakymai)?

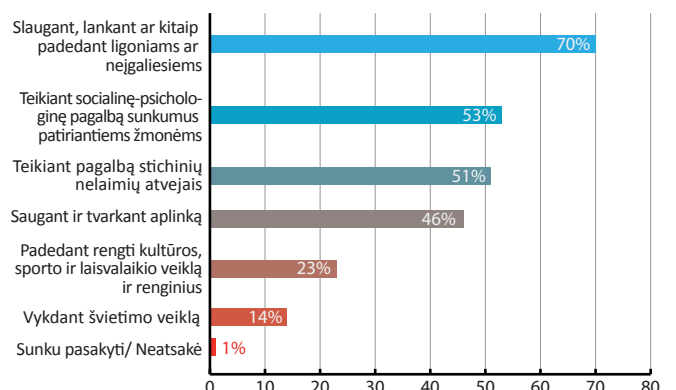
Šiuo metu Lietuvoje yra iki tūkstančio nevyriausybinių organizacijų, kurios į savo veiklą įtraukia savanorius. Vienos iš didžiausių – „Gelbėkit vaikus“, „Lietuvos Caritas“, „Maisto bankas“, „Jaunimo linija“, „Paramos vaikams centras“, „Jaunimo psichologinės paramos centras“. Savanoriškos veiklos pagrindu Lietuvoje sukuriama iki 1 proc. bendrojo vidaus produkto (BVP).

SAVANORYSTĖ BIBLIOTEKOJE

Daugelis žino, kad galima savanoriauti mokyklose, ligoninėse, gyvūnų prieglaudose, senelių globos namuose, tačiau bibliotekos, kaip savanoriavimo vietos, kol kas nėra populiarios.

Tik 14 proc. apklaustųjų mano, kad bibliotekoje reikalinga savanoriška veikla. Tačiau sėkmingi bibliotekos ir savanorių veiklos integracijos pavyzdžiai demonstruoja, jog bibliotekos ir savanorių partnerystė gali būti naudinga abiem pusėms.

Kokiose srityse, Jūsų manymu, labiausiai reikalinga savanoriška veikla (galimi keli atsakymai)?

Sėkmingi pavyzdžiai

Savanyorstė Kauno apskrities viešojoje bibliotekoje

Kauno apskrities viešojoje bibliotekoje savanyorių klubas veikia jau trejus metus. Kaip pasakojo įstaigos Kultūrinės veiklos vadybininkė Ugnė Daubaraitė, bibliotekoje daugiausiai savanyoriauja 10 - 11 klasių moksleiviai ir pirmų kursų studentai, tačiau yra ir vyresnių bei jaunesnių žmonių. Aktyvus savanyoriavimo laikas paprastai sutampa su mokslo metais – nuo rudens iki vasaros biblioteka organizuoja daugiausiai renginių, prie kurių prisideda savanyoriai.

Kokia yra savanyorių veikla bibliotekoje? Jie padeda skleisti informaciją apie renginius, išnešioja ir kabina plakatus, taip pat padeda prižiūrėti tvarką, konsultuoja renginių dalyvius. Bibliotekoje savanyoriai taip pat padeda organizuoti stalo žaidimų vakarus. „Neseniai organizavome Vengrų kino festivalį. Savanyoriai tiesiogiai titravo filmus. Tai buvo atsakingas darbas, kuris jiems paliko labai gerų įspūdžių. Neapsiejome be klaidų, bet kaip pirmą kartą titruojant, savanyoriams tikrai puikiai pasisekė“, - sakė U. Daubaraitė.

Anot jos, jei žmonės yra veiklūs, paprastai jie daro labai daug ir skirtingų dalykų. „Per vieną susitikimą su savanyoriais išsikalbėjome ir paaškėjo, kad keli iš jų priklauso įvairioms kitoms organizacijoms. Taip gimė idėja organizuoti dar kitokius, naujus renginius bibliotekoje. Juos organizavo jau patys savanyoriai, aš, kaip koordinatorė, tik prižiūrėjau bendrą tvarką. Savanyoriams labai gerai pavyko surengti filmų peržiūras ir diskusijas po jų, taip pat keletą paskaitų“, - prisiminė bibliotekos darbuotoja.

Kaip vyksta savanyorių darbo organizavimas? „Savanyorių koordinatorė šiuo metu esu aš pati, todėl rengiu susitikimus su jais, paskirstau užduotis, prižiūriu, kad užduotys būtų įgyvendinamos laiku. Savanyoriai nuolat dalyvauja susirinkimuose, kuriuose aptariami artėjantys renginiai, keliamos naujos idėjos. Prieš renginius paprastai sudarau užduočių sąrašą ir pasiūlau savanyoriams patiems išsirinkti, ką jie norės daryti ir vis paklausiu, kaip jiems sekasi, ar viską spėja, ar reikia kokios nors pagalbos“, - sakė U. Daubaraitė.

Sėkmingi pavyzdžiai

Savanorystė Birštono viešojoje bibliotekoje

Savanoriška veikla gana aktyviai vyksta ir Birštono viešojoje bibliotekoje. Čia jau šešerius metus savanoriškai darbuojasi dailininkė Eugenija Ivaškevičiūtė. Kartą menininkei lankantis bibliotekoje, prie jos priėjo maža mergaitė ir paprašė pamokyti piešti. „Taip nuo 2005 m. Eugenija tebemoko vaikus iki šiol. Jos veikla – ne vien piešimo pamokos. Dažnai skaitomi eiliuoti tekstai, dainuojama, kalbama apie gėrio, pykčio poveikį žmogui, vaikai mokomi kompozicijos pagrindų, junta spalvų poveikį, mokosi laisvai išreikšti savo nuotaiką, emocijas. Garbaus amžiaus savanorė taip pat aktyviai dalyvauja mūsų renginiuose“, - sakė bibliotekos vaikų ir jaunimo aptarnavimo skyriaus vedėja Nijolė Raiskienė.

Vedėja įvardijo ir dar vieną savanoriavimo pavyzdį – bibliotekoje kūrybos džiaugsmą vaikams atskleidė animacinių filmų kūrėjas Rokas Subačius, kuris dažnai čia vakarodavo su sūneliu. „Ponas Subačius negailėdavo vaikams nei savo laiko, nei technikos, nei žinių. 2009 m. jis surengė 11 animacijos pamokų. Tikimės, jog panašus projektas bus įgyvendinamas ir ateityje“, - teigė bibliotekininkė.

Birštono viešojoje bibliotekoje savanoriauja ir Kyle Johnson iš Jungtinės Karalystės (Velso), kuris atvyko į Birštoną pagal programą „Aktyvus jaunimas“. „Šis dvidešimtmetis vaikinys yra draugiškas, komunikabilus, mielai atlieka ir įvairius techninius darbus. Bibliotekos vaikai ir jaunimas noriai su juo bendrauja, užsiėmimų metu vaikai mokosi anglų kalbos, klausosi pasakojimų apie Velsą, žiūri jo atsivežtus atvirukus, moko jį lietuvių kalbos. Apskritai iš savo patirties galiu pasakyti, jog savanoriai praturtina biblioteką nauja veikla, užkrečia jaunimą savanoryste“, - patirtimi dalijosi N. Raiskienė.

APIE SAVANORYSTĖS AKCIJĄ BIBLIOTEKOSE

AKCIJOS TURINYS IR NUOSTATAI

2011 – ieji Europos savanoriškos veiklos metai, todėl visus metus Europoje vyksta savanorystei skirti renginiai, akcijos, gyvos demonstracijos ir kita veikla. Balandžio mėnesį Lietuvoje startavo aštuonis mėnesius trukiantis „Europos savanorystės maratonas 2011“, kurio metu įsitraukti į savanorišką veiklą skatinama netradiciniu būdu. Devynių Europos informacijos centrų – EuropeDirect inicijuojamo Savanorystės maratono tikslas – ne tik suburti patyrusius savanorius, bet įtraukti į šią veiklą ir naujų, dar joje nedalyvavusių šalies gyventojų. Daugiau informacijos apie savanorystės maratoną galite rasti čia – <http://europedirect.lt/lt/europossavanorystesmaratonas>.

„Bibliotekos pažangai“ projektas prisideda prie šio maratono ir kviečia bibliotekas tapti jo dalimi bei skatinti savanorystę bibliotekoje.

1. Savanorystės akcijos bibliotekose tikslai

- Propaguoti ir vystyti naujoviškos bibliotekos bruožus ir principus.
- Didinti bibliotekos, kaip bendruomenės ašies, matomumą, mažinti uždaramą.
- Suteikti realią pagalbą bibliotekininkams kasdienėje ir nekasdienėje veikloje.
- Inicijuoti ilgalaikę bibliotekos ir aktyvių bibliotekos bendruomenės narių partnerystę.

Akcijos trukmė: birželio 15 d. – gruodžio 5 d., tačiau tikimasi, jog bibliotekų ir savanorių bendradarbiavimas nepaisys akcijos ribų ir peraus į ilgalaikę partnerystę.

2. Kas yra savanoriška veikla bibliotekoje?

Tai savo noru vykdoma veikla bibliotekoje, už kurią negaunamas finansinis atlygis, ir kuri yra naudinga bibliotekos bendruomenei.

Savanoriška veikla vertinama valandomis ir negali būti trumpesnė nei 3 val. nepertraukiamos veiklos tą pačią dieną.

3. Kas gali būti savanoriais bibliotekoje?

Savanoriu bibliotekoje gali tapti bet kokio amžiaus, lyties, religinių ar politinių įsitikinimų asmuo, nesiekiantis už atliekamus darbus gauti materialinės naudos iš bibliotekos.

4. Kokios bibliotekos gali dalyvauti akcijoje?

Akcijoje gali dalyvauti visos šalies bibliotekos, pasirengusios savo veikloje taikyti savanorystės principus ir akcijos nuostatus.

5. Savanorius priimančių bibliotekų vaidmuo.

Akcijoje nusprendusioms dalyvauti ir užsiregistravusioms bibliotekoms pateikiamos šios metodinės gairės, savanorių pasai, ženkliai bei reklaminiai akcijos plakatai. Vadovaudamasi šiomis gairėmis, pati biblioteka informuoja bendruomenę apie akciją, skatina joje dalyvauti bendruomenės narius, registruoja savanorius, teikia jiems veiklos užduotis ir užtikrina bendradarbiavimo su savanoriais tęstinumą.

Savanorius priimančios bibliotekos įsipareigoja skirti dėmesį ir pagalbą savanoriams atliekant veiklos užduotis, atitinkančias savanorystės principus.

6. Kaip vertinama savanorių veikla?

Kiekvienam bibliotekos savanoriui įteikiamas Bibliotekos savanorio ženklukas ir pasas, kuris tampa pagrindiniu dalyvavimo akcijoje įrodymu. Jame didžiosiomis raidėmis įskaitomai įrašomas dalyvio vardas, pavardė, gyvenamoji vieta.

Savanorį priimančios bibliotekos atstovas savanorio pase žymi, kokią savanorišką veiklą atliko savanoris ir kiek ji truko. Vienas Savanorio paso įrašas vertinamas mažiausiai 3 valandomis tą pačią dieną trukusios savanorio veiklos bibliotekoje. Jeigu veikla tą pačią dieną tęsėsi daugiau nei 7 valandas, pildomi du įrašai.

Veiklos įrašas įskaitomas, kai užpildomos visos grafos (data, vieta (organizacijos pavadinimas), veiklos aprašymas/komentaras ir antspaudas arba organizacijos atstovo parašas). Aprašydami savanorio veiklą nepamirškite nurodyti jos trukmės.

Dėmesio! Savanoris gali dalyvauti ne tik bibliotekos, bet ir kitų priimančiųjų organizacijų veikloje ir rinkti įrašus. Daugiau informacijos apie galimybes dalyvauti kitų organizacijų veikloje – <http://europedirect.lt/lt/europossavanorystesmaratonas>.

7. Savanorių įvertinimas

Metų pabaigoje bus įvertinami ir apdovanojami daugiausiai įrašų iki lapkričio 15 d. 17 val. surinkę savanoriai. Daugiausiai įrašų surinkę bibliotekų savanoriai viešai skelbiami gruodžio 5 d., taip pat informuojamos savanorius atstovaujanti bibliotekos.

8. Kitos nuostatos

Dėl apdovanojimų negali varžytis bibliotekų darbuotojai ir jų šeimos nariai.

AKCIJOS EIGA

Savanorystės akcijos bibliotekose startas – birželio 15 d., kuomet tiesioginės internetinės transliacijos metu bibliotekininkams ir bibliotekų darbuotojams bus pristatyta akcijos esmė, eiga ir sąlygos. Po transliacijos akcijoje pageidaujanti dalyvauti bibliotekos turės galimybę užsiregistruoti tinklalapyje www.bibliotekospazangai.lt. Tik užsiregistravusioms bibliotekoms bus išsiųsti reklaminiai, savanorystę bibliotekoje skatinantys akcijos plakatai, metodinės savanorystės akcijos gairės, savanorių ženklukai ir pasai. Sulaukusios minėtų rekvizitų bibliotekos jau gali priimti savanorius ir pasitelkti juos savo veikloje.

Kaip pritraukti savanorių į biblioteką?

Pakviesti bibliotekos lankytojus, aktyvius bendruomenės narius tapti bibliotekos savanoriais galite įvairiomis priemonėmis:

- Tiesiogiai – pasiūlydami tapti bibliotekos savanoriais aktyviems bibliotekos bendruomenės nariams.
- Pakabindami akcijos reklaminius plakatus bibliotekoje, mokyklose, kultūros įstaigose, kitose bendruomenės susibūrimo vietose.
- Paskelbti informaciją apie akciją bibliotekos tinklalapyje, socialinių tinklų grupėse.
- Ieškant savanorių bendradarbiauti su švietimo, kultūros įstaigomis, savivaldybe, skelbti informaciją jų tinklalapiuose.

Sėkmingi pavyzdžiai

Kaip pritraukti savanorių į biblioteką?

Apie galimybes savanoriauti **Kauno apskrities viešojoje bibliotekoje** galima sužinoti skelbimuose mokyklose, universitetuose, jaunimo organizacijose ar bibliotekos socialinio tinklo Facebook grupėje. Bibliotekos kultūrinės veiklos vadybininkė ir savanorių koordinatore Ugnė Daubaraitė: „Žmonės, susidomėję savanoryste bibliotekoje, rašo arba skambina man ir susitariame dėl susitikimo. Atėjusiems savanoriams pristatau biblioteką ir kultūros renginių grupę, paaiškinu, kas mes esame, ką veikiame ir ko tikimės iš savanorių. Taip pat sužinau, kodėl jie norėtų savanoriauti pas mus, kokių idėjų turi ir norėtų įgyvendinti“.

O štai **Kaišiadorių viešosios bibliotekos Žiežmarių filialo, Zarasų viešosios bibliotekos** bei jos filialo **Magučiuose** bibliotekininkai savanorių rado tarp aktyviausių bibliotekos lankytojų. „Juk kiekvienais metais bibliotekose apsilanko tokie suaugusieji ir vaikai, kuriems reikalinga ne tik knyga ar internetas, bet ir pabendravimas su bibliotekininku, kitais bibliotekos lankytojais. Tereikia juos pakalbinti ir jie noriai įsitraukia į veiklą bibliotekoje“, – teigė Žiežmarių bibliotekos vyr. bibliotekininkė Arina Keturkaitė.

Klaidinga stereotipinė nuomonė, jog savanoriu gali būti tik jauni žmonės – moksleiviai ir studentai. Pamėginkite į bibliotekos veiklą įtraukti ir darbingo amžiaus bendruomenės narius, taip pat senjorus, kurie tikrai gali pasidalinti savo turima patirtimi ir žiniomis bei teikti naudą bibliotekai.

Jūsų surasti bibliotekos savanoriai dalyvaus savotiškose „varžytuvėse“ ir varžysis dėl aktyviausio bibliotekos savanorio vardo. Todėl iki lapkričio 15 d. nepamirškite pildyti savanorių pasų ir fiksuoti visą jų bibliotekos labai atliekamą darbą. Gruodžio 5 d. bus paskelbti ir apdovanoti aktyviausi bibliotekos savanoriai. Tačiau tikimasi, kad ir po šios akcijos savanorių ir bibliotekų bendradarbiavimas išaugs į ilgalaikę partnerystę.

SAVANORYSTĖS AKCIJOS BIBLIOTEKOSE KALENDORIUS

Birželio 15 d. 10 val. – Tiesioginė internetinė transliacija, kurios metu bibliotekininkams pristatoma akcijos esmė ir sąlygos

Birželio 15 – 30 d. – Bibliotekų, norinčių dalyvauti akcijoje, registracija

Liepos 1 – 8 d. – Užsiregistravusioms bibliotekoms išsiunčiami akcijos reklaminiai plakatai, metodinė medžiaga, savanorių pasai ir ženkliukai.

Liepos 8 d. – Lapkričio 15 d. – Bibliotekų ir savanorių bendradarbiavimas. Pildomi Europos savanorio pasai.

SAVANORIS BIBLIOTEKOS VEIKLOJE

Kaip demonstruoja ankstesniame skyriuje pateikti savanorystės bibliotekoje pavyzdžiai, savanoris gali prisidėti prie beveik visų bibliotekose vykdomų veiklų:

- Padėti organizuojant bei savarankiškai organizuoti renginius bibliotekoje.
- Mokyti bibliotekos lankytojus (naudotis kompiuteriu ir internetu, piešti, anglų kalbos ir kt.)
- Aptarnauti ir konsultuoti bibliotekos lankytojus.
- Generuoti idėjas, kaip galima patobulinti bibliotekos veiklą ir teikiamas paslaugas.
- Tvarkyti fondus, leidinius.
- Prisidėti prie bibliotekos veiklos ir paslaugų plėtros (vykdyti viešinimo veiklą, tvarkyti bibliotekos tinklalapį ir pan.).

Sėkmingi pavyzdžiai

Ką veikia savanoriai bibliotekoje?

Zarasų viešojoje bibliotekoje:

- Padeda organizuoti renginius ir patys juos organizuoja.
- Padeda pasirinkti knygas jaunesiems skaitytojams.
- Turi patariamąjį balsą bibliotekoje.

Zarasų viešosios bibliotekos Magučių filiale:

- Pasiūlo idėjų renginiams ir padeda juos organizuoti.
- Rašo pranešimus spaudai ir straipsnius.
- Rengia ir siunčia informaciją apie biblioteką Zarasų rajono tinklalapiams.

Kaišiadorių viešosios bibliotekos Žiežmarių filiale:

- Padeda pasiruošti renginiams, juos organizuoja ir veda.
- Platina lankstinukus ir skrajutes apie biblioteką.
- Padeda tvarkyti makulatūrą.
- Pristato knygas senjorams, neįgaliems žmonėms į namus.

Kauno apskrities viešojoje bibliotekoje:

- Padeda organizuojant renginius: prižiūri tvarką, teikia informaciją renginio dalyviams, padeda pasiruošti renginiui, skleidžia informaciją – iškabina plakatus.
- Padeda organizuoti stalo žaidimų vakarus.
- Patys organizuoja įvairius renginius ir generuoja renginių idėjas.

Veiklų ir būdų pasireikšti savanoriams yra labai daug, todėl reikėtų vengti vien tik primityvių darbų – sutvarkyti fondą, nurašyti leidinius ir pan. Tokie darbai savanoriams neįdomūs ir teigiamų rezultatų bibliotekos ir bendruomenės santykiuose neduos. Tačiau negerai, ir kai „lazda perlenkiama“ į kitą pusę, ir neapgalvotai savanorį bandoma paversti bibliotekininko pakaitalu. Taigi reikėtų atrasti pusiausvyrą ir savanorį pasitelkti kaip bibliotekos pagalbininką ar konsultantą bei sudominti bibliotekos veikla. Tik suradus tą balansą, savanorystės akcija suteiks bibliotekai naudos, o savanoris bibliotekoje ne tik savanoriaus, bet ir taps:

- MOKYTOJU, besidalinančiu žiniomis ir patirtimi su kitais.
- KOLEGA, gelbstinčiu bibliotekininkui kasdienėje veikloje.
- ORGANIZATORIUMI, papildančiu biblioteką įdomiausių renginių.
- KONSULTANTU, generuojančiu originalias idėjas.
- AKTYVIU BENDRUOMENĖS NARIU, kuriančiu pokyčius SAVO bibliotekoje.

REKOMENDACIJOS

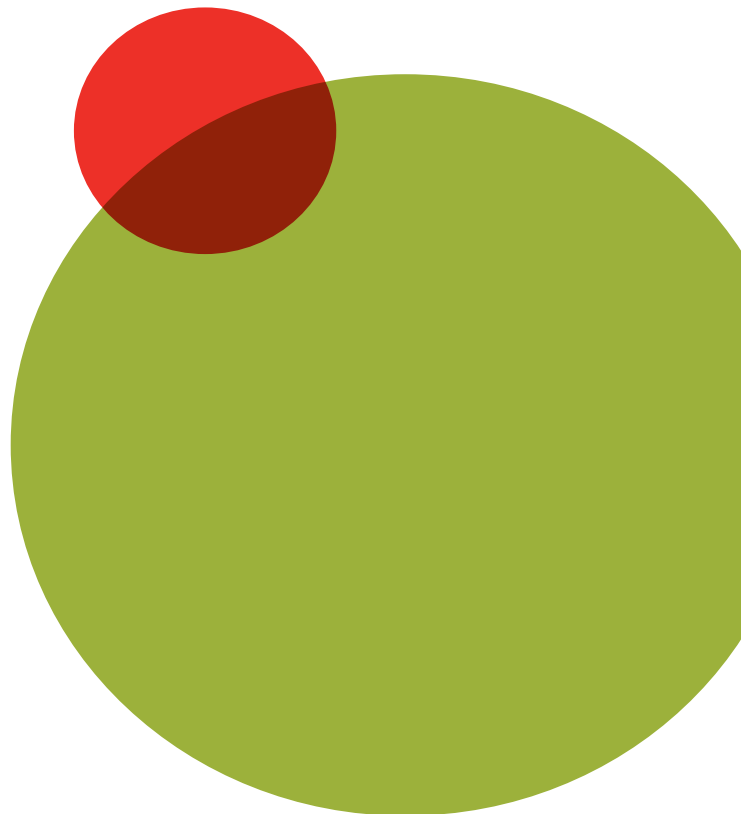
Prieš priimant savanorį reikėtų sudaryti su juo „Savanoriškų darbų sutartį“. Sutartyje savanoris turėtų įsipareigoti atlikti tam tikrus darbus, dalyvauti bibliotekos veikloje, o biblioteka – suteikti informacijos ir priemonių tiems darbams atlikti, užtikrinti darbo vietą ir saugumą.

Svarbu atkreipti dėmesį, kad Lietuvoje dauguma savanorystės sutarčių sudaroma žodžiu – taip paprasčiau ir greičiau tiek priimančiai organizacijai, tiek savanoriui. Tačiau savanorystės sutarties sudarymas raštu padeda aiškiau suformuluoti, dėl kokių darbų susitariame ir kokios kiekvienos šalies teisės ir pareigos. Raštu išdėstytos mintys ir įsipareigojimai taip pat suteikia daugiau aiškumo dėl priimančios organizacijos ir savanorio lūkesčių.

Neabejotina, jog biudžetinės arba viešosios įstaigos, kurių steigėjai yra valstybės ar savivaldybių institucijos ir kurioms priklauso ir bibliotekos, gali priimti savanorius ir neprivalo sudarinėti darbo sutarties. Tad savanorių pasitelkimą bibliotekos gali įteisinti sudarydamos savanorystės sutartį, kurios turinį ir formą nustato bibliotekos vadovas kontroliuojantis visą savanorystės veiklą.

Rekomendacijos sudarant sutartį:

- Sutartyje verta susitarti dėl savanorio patirtų išlaidų, vykdant savanorišką veiklą, atlyginimo. Paprastai priimta ir nusistovėjusi tradicija, kad organizacija kompensuoja savanoriui patirtas išlaidas.
- Jeigu savanoriu nori būti žmogus nuo keturiolikos iki aštuoniolikos metų reikia atsižvelgti į tai, jog tokį susitarimą gali užginčyti nepilnamečio tėvai. Asmenys iki keturiolikos metų savanorystės sutartį gali sudaryti tik kartu su tėvais.
- Reikėtų žinoti, kad savanorišką darbą nuo darbo santykių skiria tai, jog savanoriškas darbas nėra atlyginamas. Tad jei biblioteka ir savanoris susitaria dėl atlyginimo, tai jau nėra savanorystės sutartis ir reikia laikytis Darbo kodekso nuostatų, reglamentuojančių darbo santykius.

Galima savanoriško darbo sutarties forma. Pavyzdys.

SAVANORIŠKO DARBO SUTARTIS

Nr. _____

(Data) _____

(Sudarymo vieta) _____

_____ (Bibliotekos pavadinimas, adresas ir kiti rekvizitai)
atstovaujama _____ (toliau – biblioteka),
_____ (bibliotekos vadovo vardas ir pavardė, asmens kodas)
ir savanorišką darbą atliekantis asmuo _____ (toliau – savanoris)
_____ (asmens vardas ir pavardė, asmens kodas)

sudarė šią Savanoriško darbo sutartį.

1. Biblioteka įsipareigoja:

- 1.1. sudaryti sąlygas atlikti sutartyje numatytą savanorišką darbą;
- 1.2. suteikti savanoriui informaciją apie atliekamo darbo pobūdį, saugą ir sveikatą darbe;
- 1.3. kompensuoti dėl atliekamo savanoriško darbo patirtas išlaidas _____
_____ pagal jas patvirtinančius dokumentus;
- 1.4. _____
_____ (kiti įsipareigojimai)

2. Savanoris įsipareigoja:

- 2.1. atlikti šį savanorišką darbą: _____
_____ (numatyti konkretų darbą, užduotis ar funkcijas)
- 2.2. laikytis saugos ir sveikatos darbe reikalavimų;
- 2.3. tausoti ir efektyviai naudoti organizacijos turtą;
- 2.4. _____
_____ (kiti įsipareigojimai)

3. Ši sutartis įsigalioja nuo jos pasirašymo momento ir galioja iki _____ .

4. Ši sutartis gali būti nutraukta šalių susitarimu arba vienai iš šalių nevykdant sutartinių įsipareigojimų.

5. Ši sutartis sudaryta dviem egzemplioriais, turinčiais tokią pat juridinę galią, po vieną kiekvienai šaliai.

6. Sutarties šalys ir rekvizitai:

_____ (bibliotekai atstovaujančio asmens pareigos)

_____ (parašas, antspaudas)

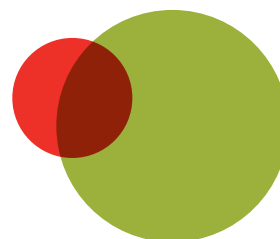
_____ (vardas ir pavardė)

_____ (data)

_____ (savanorio parašas)

_____ (vardas ir pavardė)

_____ (data)

INFORMACIJOS ŠALTINIAI

Rengiant metodinę medžiagą buvo naudojama VšĮ Savanorių centro (www.savanoris.lt), VšĮ „Socialiniai partneriai“ (www.savanoriaujam.lt) tinklalapiuose bei AB „TEO“ leidinyje „Savanorystė Lietuvoje. Kas, Kaip, Kur?“ pateikta informacija.

Taip pat dėkojame Utenos A. ir M. Miškinių viešosios bibliotekos informacijos skyriaus vedėjai Laimai Lapinienei, Kauno apskrities viešosios bibliotekos kultūrinės veiklos vadybininkei Ugnei Daubaraitei, Kaišiadorių viešosios bibliotekos Žiežmarių filialo vyr. bibliotekininkei Arinai Keturkaitei, Birštono viešosios bibliotekos vaikų ir jaunimo aptarnavimo skyriaus vedėjai Nijolei Raskienei, Zarasų viešosios bibliotekos metodininkei Stasei Bikulčiūtei bei Zarasų viešosios bibliotekos Magučių filialo vyr. bibliotekininkei Zinai Černovienei, pasidalinusiomis savo bibliotekų patirtimi priimant savanorius.

„Manau, kad tai yra nuostabios draugystės pradžia“.

/finalinė frazė iš 1942 m.

Michael Curtiz filmo „Kasablanka“

Akciją įgyvendina:

Projektą įgyvendina:

Lietuvos Respublikos
kultūros ministerija

Lietuvos nacionalinė
Martyno Mažvydo biblioteka

Pagrindinis
rėmėjas:

Rėmėjas:

